

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi

DOI: 10.26466/opus.530330

*

İsa Kaya*

* Dr. Öğr. Üyesi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Eğitim Fakültesi/İstanbul/Türkiye
E-Posta: kayaisa55@gmail.com ORCID:[0000-0003-3604-1368](https://orcid.org/0000-0003-3604-1368)

Öz

Bu çalışmanın amacı farklı kurumlarda okul öncesi öğretmeni olarak görev yapan öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve çalışılan kurum türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Konya il merkezinde görev yapan 108 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen "Demografik Bilgi Formu" ile Tepe ve Demir (2012) tarafından geliştirilen beşli likert "Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz-yeterlilik İnançları Ölçeği" kullanılmıştır. Çalışmanın verileri SPSS paket programı kullanılarak bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi ile (ANOVA) analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucuna göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının cinsiyet, yaş, mesleki deneyim ve çalışılan kurum türü değişkenine göre anlamlı farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar alanyazında yapılan araştırmalarla benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Bundan sonra yapılacak çalışmalar için değişik branşlarda çalışma grupları ile farklı değişkenlerle çalışmaların yapılması ve nitel verilerle desteklenerek derinlemesine analizler yapılması önerilebilir.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi, Okul öncesi öğretmeni, Öz yeterlik inancı

Investigation of Self-Efficacy Beliefs of Preschool Teachers in Terms of Certain Variables

*

Abstract

The aim of this study is to determine whether the self-efficacy beliefs of teachers who work as preschool teachers in different institutions differ according to factors gender, age, professional experience and the type of institution. The study group consisted of 108 preschool teachers working in the city center of Konya. Data collection tools were "Demographic Information Form" developed by the researcher, and "Self-efficacy Beliefs Scale of Preschool Teachers" developed by Tepe and Demir (2012). The data of the study were analyzed by independent samples t test and one way variance analysis (ANOVA) using SPSS package program. According to the results of the study, it was found that the self-efficacy beliefs of pre-school teachers did not differ significantly according to gender, age, professional experience and the type of institution studied. Results of this study overlaps with the literature. For future studies, it can be suggested to conduct studies with different working groups in different branches with different variables, and in-depth analyzes supported by qualitative data are required.

Keywords: *Preschool, Pre-school teacher, Self-efficacy belief*

Giriş

Bandura'nın sosyal öğrenme kuramının dayandığı altı ilkedен birisi olan öz yeterlik kavramı "bireyin belli bir davranışı göstermek için gerekli etkinlikleri düzenleme ve başarılı bir şekilde yapma kapasitesine ilişkin kendi yargıları" şeklinde tanımlanmıştır (Bandura, 1997). Aliyev'e (2016) göre de öz yeterlik, bireyin becerilerinin bir fonksiyonu olarak değil, bireyin yeteneklerini kullanarak yapabildiklerine, daha neler yapabileceğine dair düşüncelerine, bireyin farklı durumlarla baş etmesine ve başarıma yeteneğine, kapasitesine ilişkin inancıdır.

Öz yeterlik inancı, insanların duygularını, düşüncelerini, motivasyonunu ve davranışlarını belirlemede önemlidir. Öz yeterlik inancının yüksek olması bireyin başarısını ve iyi olma hâlini bir çok yönden geliştirir. Yeteneklerinde yüksek güvenceye sahip bireyler zor görevleri kaçınılması gereken tehditler olarak görmek yerine, ustalaşmada fırsatlar olarak görürler. Böyle bir fırsat, bireyin faaliyetlere içsel motivasyon ve derin katılımı ile katılmasını, kendisine zorlu hedefler koymasını ve hedeflerine ulaşmada kararlı olmasını sağlar. Böylece bireyler, başarısızlık ve engeller karşısında hemen pes etmeyerek mücadele ederek yeterlilik duygularını hemen geri kazanırlar (Zimmerman, 2000). Bireyler başarısızlık durumunda ise öz değerlendirme yaparak yetersiz çabalarını, yetersiz bilgilerinin ve beceri eksikliklerini görürler. Bu anlayış ve yaklaşım bireyin başarısını artırırken strese ve depresyona karşı savunmasızlığını da azaltır (Bandura, 1994). Bandura (1997) öz yeterlikle değişimi ilk inançların oluşturduğu "kazanma aşaması" (acquisition), inançların uygulanabilme düzeyi olarak "yaygınlık aşaması" (generality), değişimlerin süreç içinde korunma süresi aşaması olarak "devamlılık" (durability) ve bireyin olumsuzlukta toparlanma aşamasını "direnc" (resilience) olarak basamaklara ayırmıştır. Öz yeterlik inançları istikrarlı bir eğilim göstermez. Farklı aşamalardan geçerek zamanla gelişir, değişir ve devamlılık gösterir. Bandura'nın teorisine göre, bireyin öz yeterlik inancı farklı bilgi kaynaklarından etkilenir. Bu bilgi kaynakları ustalık deneyimi, rol model deneyimi, sözel deneyimler ve fizyolojik uyarılmadır. Bilgi kaynaklarının bireyin öz yeterlik inançlarını güçlendirebileceği veya zayıflatabileceği tartışılmaktadır (Bandura, 1997).

Eğitim ortamlarında kalite büyük ölçüde anlamlı öğrenme etkinliklerine katılabilen, sınıf rutinlerini yönetebilen ve pozitif öğretmen-çocuk ilişkileri kurabilen öğretmenlere bağlıdır (Rimm-Kaufman ve Hamre, 2010). Öğretmenlerin öz yeterlik inançları, çeşitli öğretim kararları ve öğretim uygulamaları üzerindeki etkileri nedeniyle eğitim için önemlidir (Tschannen-Moran ve Hoy, 2007). Nitekim, öğretmenlerin öz yeterlik inançları, öğrencilerin akademik başarılarını, motivasyonlarını, okuldaki başarılarını (Caprara, Barbaranelli, Steca, ve Malone, 2006) öğretmenlerin mesleki sadakatlerini ve doyumlarını korumada önemli belirleyicilerdir.

Öğretmenlerin öz yeterlik inançları üzerine yapılan araştırmalar sosyal bilişsel teori üzerine kuruludur (Bandura, 1997). Eğitim alanındaki araştırmaların çoğu, öğretmenlerin öz-yeterlik inançlarını, *“belirli bir bağlamda belirli bir öğretim görevini başarıyla yerine getirmek için gereken eylem kurslarını düzenleme ve yürütme becerisine sahip olan öğretmen inancı”* olarak tanımlamaktadır (Tschannen-Moran, Hoy ve Hoy, 1998). Bir öğretmenin kendisi ile ilgili öz-yeterlik inancı ne kadar güçlü olursa o derecede güçlüklerin üstesinden gelebilir, karşılaştığı problemlere çözüm üretebilir ve daha da önemlisi kendi yaşam deneyimlerinden öğrenebilir. Ayrıca öz-yeterlik inancı, öğretmenin kendini geliştirmesinde, öğretime zaman ayırmasında, sınıf yönetiminde, problemleri davranışlarla mücadele edebilmesinde ve mesleki doyumunda da farklılıklar oluşturur (Bangs ve Frost, 2012). Öğretmenlerin öz yeterlik inanç kalıplarının ve bunların sonuçlarının çocuğa yansımaları, okul öncesi, ilk ve orta okul bağlamında farklılıklar gösterir (Guo, Piasta, Justice ve Kaderavek, 2010). Okul öncesi sınıflarındaki öğrencilerin bilgi, beceri ve davranış yeterliliklerindeki farklılıklar öğretmenlere daha fazla sorumluluk getirmektedir. Okul öncesi eğitim, diğer eğitim kademeleriyle kıyaslandığında, çocuğa katkısı bakımından önemli bir eğitim kademesidir. İnsan yaşamının en kritik yılları bu dönemdedir. Bu dönemde görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin niteliklerinin ve öz yeterlik inançlarının yüksek olması eğitimin başarılı olması açısından da önemlidir (Ertan, 2016). Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançları çalıştığı kurumda öğrencilerle iletişimine yansır. Öz yeterlik inancı yüksek öğretmenler, kendisi ile barışık çocuklarla ilgilenmekten keyif alırken ve çocuklara olumlu model olurken; öz yeterlik inancı düşük okul öncesi öğretmenlerinin gergin ve

stresli davranışları öğrencilere olumsuz örnek teşkil edebilir (Babaoğlan ve Korkut, 2010).

Eğitim alanında sınıflar, sağladıkları geribildirimlerin kapsamı ve türleri bakımından farklılık gösterir; öğretmenlerin bilgiyi nasıl işlediklerine göre değişir (Cappella, Aber ve Kim, 2016). Bu nedenle, sınıfın çeşitli özellikleri öğretmenlerin öz yeterlik inançlarına olumlu veya olumsuz katkıda bulunabilir (Guo ve diğerleri, 2010). Öğrencilerin sınıftaki problemleri davranışları, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını olumsuz yönde etkilerken, sınıftaki problemleri davranışlara yönelik hizmet içi eğitimlerin, öğretmenlerin öz yeterlik inançlarını olumlu yönde değiştirdiği görülmektedir (Suchodoletz, Jamil, Larsen ve Hamre, 2018). Öğretmenler öğretim sürecinde geçmiş deneyimlerini sıkça kullanırlar. Ustalık deneyimleri, öz yeterlik inançlarına güçlü bir katkı sağlar (Mulholland ve Wallace, 2001). Bir öğretmenin alandaki görev süresi, ustalık deneyimleri öğretmenlerin öz yeterlik inancını artırmaktadır. Tschannen-Moran ve Hoy (2007) yaptıkları araştırmada yeni öğretmenlerin deneyimli öğretmenlere göre daha düşük öz yeterlik inançlarına sahip olduğunu bulmuşlardır.

Alanyazın incelendiğinde; öz yeterlilik inançları ile ilgili araştırmaların okul öncesi öğretmenleri (Ertan, 2016; Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013; Tepe ve Demir, 2011), sınıf öğretmenleri (Babaoğlan ve Korkut, 2010), farklı branş öğretmenleri (Saracaloğlu, Karasakaloğlu, ve Gencil, 2010; Üstüner, Demirtaş, Cömert, ve Özer, 2009) ve öğretmen adayları (Bümen ve Özaydın, 2013; Demirtaş, Cömert, ve Özer, 2011; Deniz ve Tican, 2017; Kesicioğlu ve Güven, 2014; Şenol ve Ergün, 2015; Taşgın, 2018; Taşkın ve Hacıömeroğlu, 2010; Yüksel, 2014) üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerle yapılan araştırmalar okul öncesi öğretmenlerin mezuniyet türüne (Ertan, 2016), cinsiyetine, meslekteki hizmet süresine, görev yaptıkları kurumun içinde bulunduğu sosyoekonomik düzey değişkenlerine (Gömleksiz ve Serhatlıoğlu, 2013; Taşgın, 2018) odaklandığı görülmektedir. Alanyazında okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, kıdem ve görev yaptığı kurumun türüne yönelik bir araştırmaya rastlanılmamıştır. Oysa okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının sözü edilen değişkenlere göre incelenmesi okul öncesi öğretmenlerinin nitelikleri açısından önemlidir. Bu önemden hareketle, araştırmanın genel amacı, okul öncesi öğretmenlerinin öz yeter-

lik inançlarının cinsiyete, yaşa, kıdem yılına ve görev yapılan kurum türüne göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerin öz yeterlik inançları cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Okul öncesi öğretmenlerin öz yeterlik inançları yaşlarına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Okul öncesi öğretmenleri öz yeterlik inançları mesleki deneyimine göre farklılaşmakta mıdır?
4. Okul öncesi öğretmenlerin öz yeterlik inançları çalıştıkları kurum türüne göre farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Tarama modeli geçmişte ya da o anda var olan bir durumu betimleyen, açıklayan, tanımlayan ve katılımcıların ilgi, beceri, görüş ve düşüncelerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre daha büyük örneklerle yapılan araştırmalara tarama araştırmaları denir. Tarama araştırmalarında veriler, özelliği betimlenecek topluluğun her bir bireyinden değil, bu topluluğu temsil eden bir parçasından, yani örneklemden alınır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, ve Demirel, 2012).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı farklı türde resmi ve özel okullarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Çalışma örneklemi basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilen 108 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Bu örnekleme yönteminde evrendeki tüm birimler, örneğe seçilmek için eşit şansa sahiptir (Büyüköztürk ve diğerleri, 2012).

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri araştırmacı tarafından geliştirilen “kişisel bilgi formu ve Tepe ve Demir (2011) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Ölçeği” ile toplanmıştır. Kişisel bilgi formu, araştırmacı tarafından geliştirilmiş araştırmanın amacına ve değişkenlerine uygun okul öncesi öğretmenlerinin cinsiyet, yaş, meslekteki kıdem yılı, çalıştığı kurum vb. soruları içeren bir bilgi formudur.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Ölçeği 37 maddeden oluşan beşli likert bir ölçektir. Ölçeğin maddelerine okul öncesi öğretmenlerinin katılım düzeyi “Hiç” “Az” “Orta” “Çok” “Tamamen” şeklinde oluşturulmuştur. 2010-2011 eğitim öğretim yılı döneminde 862 okul öncesi çalışma gurubunu oluşturarak ölçek geliştirilmiştir. Okulöncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Ölçeği’nin güvenilirlik çalışmaları ise Cronbach Alpha İç Tutarlılık Katsayısı ve Birleşik Güvenirlik Katsayısı (CRC) ile hesaplanmıştır. Ölçeğin tek boyutlu formunun iç tutarlılık katsayısı 0,97 , birleşik güvenilirlik katsayılarının tümü 0.70’in üzerinde çıkmıştır.

Verilerin Analizi

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik İnançları Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu aracılığıyla toplanan veriler istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. İlk olarak normallik testi yapılmıştır. Bu testte verilerin normal dağılıp dağılmadığı Shapiro-Wilk testi ile analiz edilmiştir. Bu testin sonucunda verilerin normal dağılıma sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle normal dağılım gösteren veriler de İlişkisiz örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Sonuçların yorumlanmasında anlamlılık düzeyi ,05 alınmıştır.

Bulgular

Bu çalışmanın örneklemini oluşturan 108 okul öncesi öğretmenin demografik bilgilerine ait veriler incelendiğinde, öğretmenlerin %88’i kadın, %12’si erkektir. Öğretmenlerin yaşlarına göre dağılımına yönelik veriler incelendiğinde, öğretmenlerin %2,8’i 20-25 yaşlarında, %19,4’ü 26-30

yaşlarında, %37'si 31-35 yaşlarında, %25'i 36-40 yaşlarında, %9,3'ü 41-45 yaşlarında, %6,5'u 46 yaş üzerindedir. Öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre dağılımında ise, öğretmenlerin %8,3'ünün 1-5 yıl, %22,2'sinin 6-10 yıl, %34,3'ünün 11-15 yıl, %25'inin, 16-20 yıl, %10,2'sinin 21 yıl ve üzerinde görev yapan öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Görev yapılan kurum türüne göre dağılımına bakıldığında, öğretmenlerin %57,4'ünün bağımsız anaokulu, % 38,9'unun ilk/ortaokul anasınıfında, %3,7'sinin diğer (özel kurum ve rehabilitasyon merkezi) kurumlarda görev yaptığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin öğretmen öz yeterlik inançlarının cinsiyete, yaşa, kıdem yılına ve görev yapılan kurum türü değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ait bulgular aşağıda tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 1. Cinsiyet Değişkenine Göre Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik İnançları Bağımsız Gruplar t-Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	t-değeri	P
Kadın	95	4,35	,436	1,375	0,190
Erkek	13	4,14	,527		

Tablo 1 incelendiğinde cinsiyet değişkenine göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının kadınlarda ortalama $\bar{x}=4,35$ erkeklerde $\bar{x}=4,14$ olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre kadınların öz yeterlilik inançlarının ortalaması, erkek öğretmenlere göre daha yüksek yüksektir. Yapılan t testiyle cinsiyet değişkenine göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının değişmediği bulgusuna ulaşılmıştır ($p>.05$).

Tablo 2. Yaş Değişkenine Göre Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlilik İnançlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Sonuçları

Yaş	N	\bar{x}	Ss
0-25	3	4,55	,277
26-30	21	4,28	,553
31-35	40	4,32	,484
36-40	27	4,33	,315
41-45	10	4,38	,486
46 ve üzeri	7	4,36	,473
Toplam	108	4,33	,450

Tablo 2 incelendiğinde okul öncesi öğretmenlerinin yaş değişkenine göre özyeterlilik inançlarının en yüksek olduğu grup 20-25 yaş grubu ($\bar{x}=4,55$) oluştururken, en düşük öz yeterlilik inancı 26-30 yaş grubunda ($\bar{x}=4,28$) görülmektedir.

Tablo 3. Yaş Değişkenine Göre Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	,236	5	,047	,225	,951
Grup içi	21,444	102	,210		
Toplam	21,680	107			

Tablo 3'te yaş değişkenine göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının değişip değişmediği tek yönlü varyans (ANOVA) analizi test edilmiştir. Yaş değişkenine göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının puan ortalamaları anlamlı fark yaratacak düzeyde bulunmamıştır (F=,225; P=,951; P>,05).

Tablo 4. Mesleki Deneyim Değişkenine Göre Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Sonuçları

Mesleki deneyim	n	\bar{x}	Ss
1-5 yıl	9	4,32	,363
6-10 yıl	24	4,26	,531
11-15 yıl	37	4,35	,474
16-20 yıl	27	4,30	,397
21 ve üzeri	11	4,44	,411
Toplam	108	4,33	,450

Tablo 4 incelendiğinde, mesleki deneyime göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançları ortalamasının en yüksek olduğu yıl 21 ve üzeri ($\bar{x}=4,44$) çalışan öğretmenler iken en düşük öz yeterlilik inancına sahip grubu 6-10 yıl arasında ($\bar{x}=4,26$) çalışan öğretmenler oluşturmuştur. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri arttıkça öz yeterlilik inançları puan ortalamaları da artmaktadır.

Tablo 5'te analiz sonucuna göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarında mesleki deneyimlerine göre farklılık bulunmamıştır. Bir başka deyişle okul öncesi öğretmenlerin mesleki deneyimlerine paralel artan özyeterlilik inançlarındaki puan artışı anlamlı bulunmamıştır (F=,330; P=,857; P>,05).

Tablo 5. Mesleki Deneyim Değişkenine Göre Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Gruplar arası	,274	4	,069	,330	,857
Grup içi	21,406	103	,208		
Toplam	21,680	107			

Tablo 6 incelendiğinde, çalıştığı kuruma göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Öz yeterlilik inancı ortalaması bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenlerde en yüksek ($\bar{x}=4,35$), ilkokul, ortaokul bünyesinde çalışan okul öncesi öğretmenlerinin ortalaması ($\bar{x}=4,33$) bağımsız anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenlerine yakındır.

Tablo 6. Çalıştığı Kurum Değişkenine Göre Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançlarının Aritmetik Ortalama, Standart Sapma Sonuçları

Kurum türü	n	\bar{x}	Ss
Bağımsız anaokulu	62	4,3530	,39198
İlk/ortaokul anasınıf	42	4,3307	,46060
Diğer (Rehabilitasyon merkezi)	4	3,8403	,94482
Toplam	108	4,3253	,45074

Rehabilitasyon merkezi ve özel kurumlarda görev yapan okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inancı puan ortalaması ($\bar{x}=4,35$) bağımsız anaokulu ve ilkokul bünyesindeki anasınıflarında çalışan okul öncesi öğretmenlerine göre daha düşüktür. Bu farklılık özel eğitim ve rehabilitasyon merkezinin çalışma şartlarının zorluğundan ve çocukların özel durumundan kaynaklanmış olabilir.

Tablo 7. Çalıştığı Kurum Türü Değişkenine Göre Okul Öncesi Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	,990	2	,495	2,505	,087
Grup içi	20,749	105	,198		
Toplam	21,739	107			

Tablo 7' de okul öncesi öğretmenlerinin çalıştığı kuruma göre öz yeterlilik inançları puanları arasındaki farklılığın anlamlılığı test edilmiştir. Bu analiz sonucuna göre ilkokul/ortaokul bünyesinde çalışan okul öncesi

öğretmenleri, bağımsız anaokullarında çalışan okul öncesi öğretmenleri ve diğer kurumlarda çalışan okul öncesi öğretmenlerinin puanları arasındaki farklılık anlamlı bulunmamıştır ((F=2,505; P=,087; P>,05).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının cinsiyete, yaşa, mesleki deneyime ve çalışılan kurum türüne göre farklılaşmış farklılaşmadığına bakmak amaçlanmıştır. Elde edilen veriler frekans, aritmetik ortalama standart sapma, bağımsız gruplar için t testi ve varyans analizi ile analiz edilmiştir.

Bulgulara göre kadınların öz yeterlilik inançları ortalaması, erkek öğretmenlere göre daha yüksek bulunmasına rağmen bu farklılık anlamlı bulunmamıştır. Alanyazın tarandığında Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010); Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu (2008), Gömleksiz ve Serhatlıoğlu (2013); Saracaloğlu ve diğerleri'nin (2010) yaptığı araştırmalarda da benzer sonuçlar bulunmuş; cinsiyet değişkeni öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarında anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının cinsiyet değişkenine göre değiştiğini bulan araştırmalar da mevcuttur. Demirtaş ve diğerleri (2011); Deniz ve Tican (2017); Klassen ve Chiu (2010) yaptıkları araştırmada cinsiyet değişkeni, öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarında anlamlı farklılık oluşturmuştur. Araştırmalardaki bu farklı sonuçlar, örneklem grubu büyüklüklerinin farklı olması, örneklemin farklı branştaki öğretmenlerle oluşturulmuş olmasından kaynaklanabilir. Klassen ve Chiu (2010) öğretmenlerin öz yeterliliğinin iş doyumuna etkisini araştırdığı araştırmasında, kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha fazla iş yükü stresi, sınıf stresi ve daha düşük sınıf yönetimi öz-yeterliliği inancına sahip olduğunu; daha yüksek sınıf stresine sahip öğretmenlerin daha düşük öz-yeterliliğe ve daha düşük iş tatminine sahip olduğunu; okul öncesi ve ilköğretim öğretmenlerinin, sınıf yönetimi ve öğrenci katılımı becerilerinde diğer branşlara göre daha yüksek öz yeterlilik inancına sahip olduğunu bulmuştur. Yaş değişkenine göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarının puan ortalamalarındaki fark anlamlı düzeyde bulunmamıştır. Alanyazında yaş değişkenine göre öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının farklılaşmadığını destekleyen araştırmaların biri de Yılmaz

ve Çokluk-Bökeoğlu'nun (2008) yaptığı çalışmadır. Çalışmada benzer bulgular elde edilerek, bu çalışma desteklenmektedir. Mesleki deneyim değişkenine göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançlarında farklılık bulunmamıştır. Pas, Bradshaw ve Hershfeldt (2012); Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu (2008) yaptıkları çalışmada, bu çalışmaya paralel sonuçlar elde etmişler, mesleki deneyimin öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarında farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Infurna, Riter ve Schultz'un (2018) yaptıkları çalışmada mesleki deneyime göre öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak okul öncesi öğretmenlerinin çalıştığı kuruma göre öz yeterlilik inançları puanları arasındaki farklılığın anlamlılığı test edilmiş; bulgular da çalıştığı kurum türünün öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarında farklılık oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlilik inançları, öğretmenlerin ilkokul ve ortaokul bünyesindeki anasınıfları, anaokulu ve rehabilitasyon merkezlerinde görev yapmasına göre değişmemektedir. Gömleksiz ve Serhatlıoğlu'da (2013) çalışmalarında öğretmenlerin öz yeterlik inançlarının çalıştıkları kurum türüne göre değişmediğini bularak benzer sonuçlar ortaya koymuştur.

Okul öncesi öğretmenlerin özyeterlilik inançlarının cinsiyete, yaşa, mesleki deneyime ve çalışılan kurum türüne göre incelendiği bu araştırma verilerin toplandığı örneklem grubu ve öğretmenlerin öz yeterlik inançları ölçmek için kullanılan ölçek ile sınırlıdır. Bu çalışmada öğretmenlerin öz yeterlilik inançlarının cinsiyete, yaşa, mesleki deneyime ve çalışılan kurum türü değişkenine göre farklılaşmadığı bulunmuştur. Bu araştırmada elde edilen sonuçlar literatürde yapılan araştırmalarla benzer sonuçlar ortaya koymuştur. Daha farklı branşta çalışma grupları ile farklı değişkenlerle çalışmaların yapılması ve nitel verilerle desteklenerek derinlemesine analizler yapılması önerilebilir.

EXTENDED ABSTRACT

Investigation of Self-Efficacy Beliefs of Preschool Teachers in Terms of Certain Variables

*

İsa Kaya

Fatih Sultan Mehmet University

The self-efficacy concept, which is one of the six principles on which Bandura's social learning theory is based, has been defined as its own judgments on the individual's capacity to organize and successfully conduct the necessary activities to demonstrate a certain behavior (Bandura, 1997). According to Aliyev (2016) self-efficacy is not a function of the individual's abilities, but the individual's belief in what he / she can do, what he / she can do using his / her abilities, his / her ability to cope with different situations and his / her ability to succeed. Bandura (1997) divided changing with self-efficacy into steps as "the gaining stage" (acquisition) which is consisting of beliefs, "the prevalence stage" (generality) which is the level of implementation of beliefs, "continuity" (durability) which is the protection of changes in the process and (resilience) which is the stage of recovery of the individual in negativity. In the literature, no research has been found on the type of institution, gender, age, seniority and institution of preschool teachers. However, it is important that investigation of preschool teachers' self-efficacy beliefs in terms of gender, age, professional experience and the type of institution in which they work. Based on this importance, the general aim of the study is to determine whether the teacher self-efficacy beliefs of pre-school teachers differ according to gender, age, seniority and type of institution.

Method

This research is a descriptive survey in the screening model. In survey research, the data is gathered not from each individual member of the community to be depicted, but from a part of the representing community, namely sample (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, and Demirel, 2012). The universe of the research consists of pre-school teachers working in different types of public and private schools affiliated to Konya Provincial Directorate of National Education. The study sample consisted of 108 preschool teachers selected by simple random sampling method. Research data were collected by means of "personal information form" which is developed by the researcher and "Self-efficacy Beliefs Scale of Preschool Teachers" which is developed by Tepe and Demir (2011). Personal information form is developed by the researcher and in line with purposes and variables of research, gender, age, seniority year of the preschool, and the institution in which they work are included in the information. The data collected through the Self-Efficacy Beliefs Scale of Preschool Teachers and Personal Information Form were analyzed with statistical package program. First of all, the normality test was performed. In this test, the data were analyzed by the Shapiro-Wilk test. As a result of this test, it was concluded that the data had a normal distribution. For this reason, the normal distribution data were also analyzed by using unrelated sample T-test and one way variance analysis. When results are interpreted, the level of significance is assumed as ,05.

Findings, Discussion and Conclusion

Although the self-efficacy beliefs of women were higher than those of male teachers, this difference was not significant. When the literature was scanned, Taşkın and Hacıömeroğlu (2010); Yılmaz and Çokluk-Bökeoğlu (2008), Gömleksi ,z and Serhatlıoğlu (2013); Saracaloğlu et al. (2010) found

similar results in their research; gender variable did not make a significant difference in the self-efficacy beliefs of teachers. Demirtaş et al. (2011); Deniz and Tican (2017); Klassen and Chiu (2010) in their study, they found a significant difference in teachers' self-efficacy beliefs. These different results in research may be originated from differences in the size of the sample and differences in professions of teachers. According to the age variable, the mean scores of the pre-school teachers' self-efficacy beliefs were not significant. One of the research that supports the idea that self-efficacy beliefs of teachers did not differ according to the age variable, is the study conducted by Yılmaz and Çokluk-Bökeoğlu (2008). Similar results were obtained in this study. According to the professional experience variable, there was no difference in the self-efficacy beliefs of pre-school teachers. Pas, Bradshaw and Hershfeldt (2012); Yılmaz and Çokluk-Bökeoğlu (2008), in their study, they obtained results parallel to this study and concluded that the professional experience did not make any difference in the self-efficacy beliefs of teachers. Infurna, Riter and Schultz (2018) found that teachers' self-efficacy beliefs differ according to their professional experience. Finally, the significance of the difference between the self-efficacy beliefs scores of the preschool teachers was tested; It was concluded that the type of institution they work did not make any difference in the self-efficacy beliefs of teachers. In the study of Gömleksimz and Serhatlıoğlu (2013), it was found that teachers' self-efficacy beliefs did not change according to the type of institution they worked.

In this study, it was found that teachers' self-efficacy beliefs did not differ according to gender, age, professional experience and the type of institution they work. The results obtained in this study, showed similar results with the literature. It can be suggested to conduct studies with different groups, branches as well as variables and to perform in-depth analyzes supported by qualitative data.

Kaynakça / References

- Aliyev, R. (2016). Sosyal bilişsel öğrenme. (Editör: Ş. Işık), *Eğitim Psikolojisi*, s. 429-447. Ankara: Pegem Akademi.
- Babaoğlu, E. ve Korkut, K. (2010). Sınıf öğretmenlerinin öz yeterlik inançları ile sınıf yönetimi beceri algıları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 21-40
- Bandura, A. (1994). *Self-efficacy*. (Editör: V. S. Ramachaudran), *Encyclopedia of human behavior* s. 71-81. New York: Academic Press.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H. Freeman and Company.
- Bangs, J., ve Frost, D. (2012). *Teacher self-efficacy, voice and leadership: towards a policy framework for education international*. *University of Cambridge Education International Research Institute*, s.1-50 https://www.educ.cam.ac.uk/networks/lfl/projects/teacherleadership/EI_teacher_self-efficacy_voice_leadership-1.pdf Erişim Tarihi: 10.10.2018
- Bümen, N. T. ve Özyayın, T. E. (2013). Adaylıktan göreve öğretmen özyeterliliği ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlardaki değişimler. *Eğitim ve Bilim*, 38(169). 109-125
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (13. Baskı). Ankara: PegemAkademi.
- Cappella, E., Aber, J., ve Kim, H. (2016). *Teaching beyond achievement tests: Perspectives from developmental and education science*. Washington, DC: American Educational Research Association.
- Caprara, G. V., Barbaranelli, C., Steca, P., ve Malone, P. S. (2006). Teachers' self-efficacy beliefs as determinants of job satisfaction and students' academic achievement: A study at the school level. *Journal of school psychology*, 44(6), 473-490.
- Demirtaş, H., Cömert, M., ve Özer, N. (2011). Öğretmen adaylarının özyeterlik inançları ve öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159). 96-111.

- Deniz, S. ve Tican, C. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik inançları ile mesleki kaygılarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1838-1859.
- Ertan, C. (2016). Okul öncesi öğretmenlerinin öz-yeterlik inançlarının mezuniyet türüne göre incelenmesi: Bir nedensel karşılaştırma araştırması. 21. *Yüzyılda Eğitim Ve Toplum Eğitim Bilimleri Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 5(14). 223-248
- Gömleksiz, M. N. ve Serhatlıoğlu, B. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarına ilişkin görüşleri. *Electronic Turkish Studies*, 8(7). 201-221
- Guo, Y., Piasta, S. B., Justice, L. M., ve Kaderavek, J. N. (2010). Relations among preschool teachers' self-efficacy, classroom quality, and children's language and literacy gains. *Teaching and Teacher Education*, 26(4), 1094-1103.
- Infurna, C. J., Riter, D., ve Schultz, S. (2018). Factors that determine preschool teacher self-efficacy in an urban school district. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 11(1), 1-7.
- Kesicioğlu, O. S. ve Güven, G. (2014). Okul öncesi öğretmen adaylarının özyeterlik düzeyleri ile problem çözme, empati ve iletişim becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 9(5). 1371-1383
- Klassen, R. M., ve Chiu, M. M. (2010). Effects on teachers' self-efficacy and job satisfaction: Teacher gender, years of experience, and job stress. *Journal of educational Psychology*, 102(3), 741-756
- Mulholland, J., ve Wallace, J. (2001). Teacher induction and elementary science teaching: Enhancing self-efficacy. *Teaching and Teacher Education*, 17(2), 243-261.
- Pas, E. T., Bradshaw, C. P., ve Hershfeldt, P. A. (2012). Teacher-and school-level predictors of teacher efficacy and burnout: Identifying potential areas for support. *Journal of school psychology*, 50(1), 129-145.
- Rimm-Kaufman, S. E., ve Hamre, B. K. (2010). The role of psychological and developmental science in efforts to improve teacher quality. *Teachers College Record*, 112(12), 2988-3023.

- Saracaloğlu, A. S., Karasakaloğlu, N., ve Gencel, İ. E. (2010). Türkçe öğretmenlerinin özyeterlik düzeylerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(33), 265-283
- Şenol, F. B. ve Ergün, M. (2015). Okul öncesi öğretmen adayları ile okul öncesi öğretmenlerinin öğretmenlik mesleğine yönelik öz-yeterlik inançlarının karşılaştırılması. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(3), 297-315.
- Suchodoletz, A., Jamil, F. M., Larsen, R. A., ve Hamre, B. K. (2018). Personal and contextual factors associated with growth in preschool teachers' self-efficacy beliefs during a longitudinal professional development study. *Teaching and Teacher Education*, 75, 278-289.
- Taşgın, A. (2018). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile mesleki özyeterlilikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim Bilimlerinde Örnek Araştırmalar*, (Ediör: A. İşcan), 1. Basım, Ankara: Nobel Basım, 90-106
- Taşkın, Ç. Ş. ve Hacıömeroğlu, G. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının özyeterlik inançları: Nicel ve nitel verilere dayalı bir inceleme. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), s.21-40.
- Tepe, D., ve Demir, K. (2011). *Okulöncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarını belirleme ölçeği geliştirme*. Burdur:Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Tschannen-Moran, M., ve Hoy, A. W. (2007). The differential antecedents of self-efficacy beliefs of novice and experienced teachers. *Teaching and Teacher Education*, 23(6), 944-956.
- Tschannen-Moran, M., Hoy, A. W., ve Hoy, W. K. (1998). Teacher efficacy: Its meaning and measure. *Review of educational research*, 68(2), 202-248.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M., ve Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları [Secondary school teachers' self-efficacy beliefs]. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(17), 1-16.
- Yılmaz, K., ve Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(2), 143-167.

- Yüksel, I. (2014). Investigating The impact of classroom management course on self-efficacy levels: An experimental study on pre-service teachers. *Education ve Science/Eğitim ve Bilim*, 39(171), 259-269.
- Zimmerman. (2000). Self-efficacy: An essential motive to learn. *Contemporary educational psychology*, 25(1), 82-91.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

- Kaya, İ. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin öz yeterlik inançlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(18), 345-363. DOI: 10.26466/opus.530330